

THIẾT LẬP NGÂN HÀNG SỮA MẸ ĐẦU TIÊN TẠI VIỆT NAM

Tại bệnh viện Phụ sản – Nhi Đà Nẵng

Tại sao cần có Ngân hàng sữa mẹ?

Trẻ mới sinh cần được chăm sóc tốt nhất để có thể sống sót và phát triển, bao gồm việc được cung cấp một loại dược phẩm sẵn có với thành phần toàn diện nhất phù hợp cho từng trẻ: sữa mẹ. Sữa mẹ giúp trẻ tăng cường sức khỏe, có hệ thống trao đổi chất tốt, tiêu hóa tốt, miễn dịch tốt và rất nhiều lợi ích khác. Không một sản phẩm công nghiệp nào có tác dụng hỗ trợ sống sót ngay lập tức cùng với nhiều lợi ích trước mắt và lâu dài như vậy.

Bên cạnh việc hỗ trợ tăng trưởng và phát triển toàn diện cho mọi trẻ bú mẹ, Tạp chí khoa học *Lancet* ước tính rằng việc áp dụng các thực hành nuôi con bằng sữa mẹ tối ưu có thể giúp ngăn chặn hơn 820.000 ca tử vong trẻ em dưới năm tuổi hàng năm.*

Có nhiều lý do khiến một số bà mẹ không thể cho con bú sữa của chính mình; ví dụ như mẹ bị ốm không cho con bú được hoặc dùng các loại thuốc chống chỉ định khi cho con bú. Trong những trường hợp này, Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) khuyến cáo nên cho trẻ uống sữa mẹ hiến tặng để đảm bảo trẻ nhận được các lợi ích từ sữa mẹ, giúp ngăn chặn tử vong sơ sinh (xem Hình 1).

Ngân hàng sữa mẹ sẽ sàng lọc, thu thập, xử lý và phân phối sữa mẹ hiến tặng nhằm thúc đẩy sức khỏe tối ưu cho trẻ trong các trường hợp trẻ sinh non, nhẹ cân, bị bệnh và các trường hợp đặc biệt mà bà mẹ không thể cho con bú. Sau khi nhận sữa hiến tặng từ các bà mẹ, ngân hàng sữa mẹ sẽ xử lý, lưu trữ và phân phối cẩn thận để đảm bảo cung cấp nguồn sữa an toàn và chất lượng, đáp ứng nhu cầu của các trẻ mới sinh có nguy cơ suy dinh dưỡng.

Trẻ sơ sinh tại Việt Nam hiện chưa được tiếp cận với can thiệp này vì chưa có ngân hàng sữa mẹ chính thức nào trên toàn quốc. Nâng cao nhận thức về lợi ích của sữa mẹ hiến tặng, xây dựng các chính sách hỗ trợ và lồng ghép ngân hàng sữa mẹ vào hệ thống y tế là những bước đi quan trọng nhằm đảm bảo sữa mẹ hiến tặng an toàn sẽ đến được với những trẻ sơ sinh có nhu cầu nhất.

Thí điểm xây dựng Ngân hàng sữa mẹ tại Đà Nẵng

Sau nhiều năm thành công trong việc nâng cao nhận thức của cộng đồng và thúc đẩy thực hành nuôi con bằng sữa mẹ và chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm, Sở Y tế thành phố Đà Nẵng đang thí điểm triển khai ngân hàng sữa mẹ đầu tiên của Việt Nam tại Bệnh viện Phụ sản – Nhi Đà Nẵng. Trong tổng số 15.000 ca sinh hàng năm tại bệnh viện, có khoảng 3.000 - 4.000 trẻ sơ sinh có nguy cơ và việc tiếp cận được nguồn sữa mẹ hiến tặng sẽ mang lại lợi ích rất lớn cho nhóm trẻ này. Bệnh viện Phụ sản – Nhi Đà Nẵng hiện đang nhận tài trợ và hỗ trợ kĩ thuật từ phía dự án Alive & Thrive và tổ chức PATH để thí điểm xây dựng cơ sở đầu tiên tại Đà Nẵng, đặt nền móng cho các cơ sở khác trên toàn quốc. Chương trình thí điểm này được tài trợ bởi Quỹ Bill & Melinda Gates thông qua Dự án Alive & Thrive và Quỹ Margaret A. Cargill thông qua tổ chức PATH.

* Tại 75 quốc gia chiếm tới 95% số ca tử vong dưới 5 tuổi.

Hình 1: Bảng thứ tự sữa ưu tiên dành cho trẻ mới sinh có nguy cơ cao của WHO

1	Sữa mẹ ruột (sữa mới)
2	Sữa non hiến tặng mới vắt
3	Sữa trưởng thành hiến tặng mới vắt
4	Sữa mẹ hiến tặng đã tiệt trùng
5	Sữa công thức cho trẻ sinh non
6	Sữa công thức

Mục đích dự án:

- ✓ Thiết lập ngân hàng sữa mẹ tại Bệnh viện Phụ sản – Nhi Đà Nẵng nhằm giúp tăng khả năng tiếp cận sữa mẹ hiến tặng cho 3.000 - 4.000 trẻ sơ sinh có nguy cơ hàng năm
- ✓ Tạo cơ sở để xây dựng hướng dẫn quốc gia về hoạt động của ngân hàng sữa mẹ, đồng thời thiết lập mạng lưới ngân hàng sữa mẹ trên toàn quốc

PATH sẽ đào tạo cán bộ y tế về quy trình xét nghiệm, thanh trùng, lưu trữ và theo dõi sữa mẹ hiến tặng, đảm bảo độ an toàn của sữa khi sử dụng cho trẻ sơ sinh có nguy cơ. Alive & Thrive sẽ tập huấn cho các bác sĩ và y tá khoa hậu phẫu và sơ sinh về cách khuyến khích các bà mẹ đang nuôi con bằng sữa mẹ tặng sữa dư cho ngân hàng và cách kê sữa mẹ hiến tặng như một toa thuốc cho trẻ sơ sinh có nguy cơ mà không được bú mẹ. Ngoài ra, Alive & Thrive cũng có kế hoạch thực hiện một chiến dịch truyền thông nhằm nâng cao nhận thức về mục đích của ngân hàng sữa mẹ, khuyến khích các bà mẹ hiến sữa, cũng như tạo nhu cầu sử dụng sữa mẹ hiến tặng cho những đối tượng cần thiết. Khi đi vào hoạt động, ngân hàng sữa mẹ sẽ trực thuộc khoa sơ sinh của Bệnh viện Phụ sản – Nhi Đà Nẵng.

Với sự hỗ trợ ban đầu từ dự án Alive & Thrive, bệnh viện sẽ thu thập các số liệu cần thiết trong suốt quá trình để đảm bảo ngân hàng hoạt động hiệu quả. Số liệu theo dõi này cũng sẽ cho biết liệu ngân hàng có kêu gọi được đủ số người hiến sữa để đáp ứng nhu cầu hay không – đây là chìa khóa thành công của giai đoạn thí điểm này. Hơn nữa, Alive & Thrive cũng sẽ tiến hành một nghiên cứu để xác định chi phí mà mỗi người nhận sữa mẹ hiến tặng phải trả và toàn bộ chi phí để thiết lập ngân hàng sữa mẹ. Các số liệu này sẽ giúp Bộ Y tế lên kế hoạch thiết lập hệ thống ngân hàng sữa mẹ tại các bệnh viện khác trên lãnh thổ Việt Nam.

Bên cạnh mục đích giúp tăng khả năng tiếp cận sữa mẹ hiến tặng cho 3.000 - 4.000 trẻ có nguy cơ hàng năm, kinh nghiệm thu được từ việc triển khai tại Đà Nẵng sẽ giúp chúng mình sự khả thi của mô hình và làm cơ sở để xây dựng hướng dẫn quốc gia về hoạt động của ngân hàng sữa mẹ đồng thời thiết lập mạng lưới ngân hàng sữa mẹ trên toàn quốc, với tiềm năng cứu sống hàng ngàn trẻ sơ sinh khác.

Trẻ sơ sinh hưởng lợi từ ngân hàng sữa mẹ

- ✓ Sinh non
- ✓ Nhẹ cân
- ✓ Con của bà mẹ nhiễm HIV
- ✓ Suy dinh dưỡng nặng
- ✓ Mồ côi
- ✓ Không bú được

Alive & Thrive là sáng kiến nhằm ngăn chặn tử vong, phòng ngừa bệnh tật và thúc đẩy sự tăng trưởng và phát triển khỏe mạnh của trẻ bằng cách cải thiện các thực hành nuôi con bằng sữa mẹ và ăn bổ sung. Alive & Thrive được Quỹ Bill & Melinda Gates, chính phủ Canada và chính phủ Ai-len tài trợ; và được quản lý bởi tổ chức FHI 360.

Tháng 9/2016

Tài liệu tham khảo:

Arnold LD. Global health policies that support the use of banked donor human milk: a human rights issue. *International Breastfeeding Journal*. 2006;1:26.

PATH. Strengthening Human Milk Banking: A Global Implementation Framework. Version 1.1. Seattle, Washington, USA: Bill & Melinda Gates Foundation Grand Challenges initiative, PATH; 2013

The Lancet, "Breastfeeding Series," 2016.

Victora, Cesar G et al. Breastfeeding in the 21st century: epidemiology, mechanisms, and lifelong effect. *The Lancet*. 2016 January; 387 (10017); 475 – 490. Available from: www.thelancet.com.

WHO. Breastfeeding: Global Targets 2025. Available at: http://www.who.int/nutrition/global-target-2025/infographic_breastfeeding.pdf?ua=1. Accessed February 23, 2016

